

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ เวกเตอร์

เรื่อง การบวก การลบเวกเตอร์ การคูณเวกเตอร์ด้วยสเกลาร์ ผลคูณเชิงสเกลาร์

เวลา 50 นาที

สาระสำคัญ

บทนิยาม ปริมาณที่มีแต่ขนาดเพียงอย่างเดียว เรียกว่า ปริมาณสเกลาร์ (scalar quantity)
ส่วนปริมาณที่มีทั้งขนาดและทิศทาง เรียกว่า ปริมาณเวกเตอร์ (vector quantity)

บทนิยาม ให้ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เป็นเวกเตอร์ใด ๆ เขียนเวกเตอร์ $\vec{b}$ โดยให้จุดเริ่มต้นของ $\vec{b}$ อยู่ที่จุดสิ้นสุดของ $\vec{a}$ ผลบวกของ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ คือเวกเตอร์ที่มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่จุดเริ่มต้นของ $\vec{a}$ และจุดสิ้นสุดอยู่ที่จุดสิ้นสุดของ $\vec{b}$
ผลบวกของ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เขียนแทนด้วย $\vec{a} + \vec{b}$

บทนิยาม นิเสธของ $\vec{a}$ คือเวกเตอร์ที่มีขนาดเท่ากับขนาดของ $\vec{a}$ แต่มีทิศทางตรงข้ามกับทิศทางของ $\vec{a}$ นิเสธของ $\vec{a}$ เขียนแทนด้วย $-\vec{a}$

บทนิยาม ให้ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เป็นเวกเตอร์ใด ๆ เวกเตอร์ $\vec{a}$ ลบด้วย $\vec{b}$ เขียนแทนด้วย $\vec{a} - \vec{b}$ คือ ผลบวกของ $\vec{a}$ และ นิเสธของ $\vec{b}$ นั่นคือ $\vec{a} - \vec{b} = \vec{a} + (-\vec{b})$

บทนิยาม ให้ k เป็นสเกลาร์ และ $\vec{a}$ เป็นเวกเตอร์ ผลคูณของ $\vec{a}$ กับสเกลาร์ k เป็นเวกเตอร์ เขียนแทนด้วย $k\vec{a}$ โดยที่

1. ถ้า $k=0$ แล้ว $k\vec{a} = \vec{0}$
2. ถ้า $k>0$ แล้ว $k\vec{a}$ จะมีขนาด $|k||\vec{a}|$ หน่วย และมีทิศทางเดียวกับ $\vec{a}$
3. ถ้า $k<0$ แล้ว $k\vec{a}$ จะมีขนาด $|k||\vec{a}|$ หน่วย และมีทิศทางตรงกันข้ามกับ $\vec{a}$

บทนิยาม ให้ $\vec{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix}$ และ $\vec{b} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix}$ เป็นเวกเตอร์สองเวกเตอร์

ผลคูณเชิงสเกลาร์ (scalar product) ของ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เขียนแทนด้วย $\vec{a} \cdot \vec{b}$

กำหนดดังนี้ $\vec{a} \cdot \vec{b} = a_1b_1 + a_2b_2$

สาระการวัดและเรขาคณิต

เข้าใจเวกเตอร์ การดำเนินการของเวกเตอร์ และนำไปใช้

ผลการเรียนรู้

หาผลลัพธ์ของการบวก การลบเวกเตอร์ การคูณเวกเตอร์ด้วยสเกลาร์ หาผลคูณเชิงสเกลาร์และผลคูณเชิงเวกเตอร์

จุดประสงค์การเรียนรู้

เข้าใจความหมายของเวกเตอร์ และสามารถหาผลลัพธ์ของการบวก การลบเวกเตอร์ การคูณเวกเตอร์ด้วยสเกลาร์

สาระการเรียนรู้

- เวกเตอร์ นิเสธของเวกเตอร์
- การบวก การลบเวกเตอร์ การคูณเวกเตอร์ด้วยสเกลาร์
- ผลคูณเชิงสเกลาร์ ผลคูณเชิงเวกเตอร์

การต่อยอด 1 (40 นาที)

บทนำ

- ครูชี้แจงจุดประสงค์ของบทเรียนนี้

เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจความหมายของเวกเตอร์มากขึ้น ผ่านการบวก การลบเวกเตอร์และการหาผลคูณ

เชิงสเกลาร์

- ทบทวนนิยามของเวกเตอร์

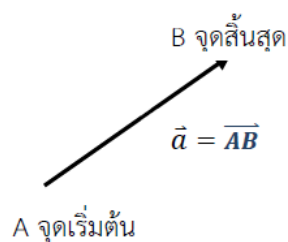
1) นิยามของเวกเตอร์

บทนิยาม

ปริมาณที่มีแต่ขนาดเพียงอย่างเดียว เรียกว่า ปริมาณสเกลาร์ (scalar quantity) ส่วนปริมาณที่มีทั้งขนาดและทิศทางเรียกว่า ปริมาณเวกเตอร์ (vector quantity) เราแทนเวกเตอร์ด้วยส่วนของเส้นตรง (เส้นตรงที่มีทิศทางเชื่อมสองจุด) เขียนแสดงด้วย $\overrightarrow{AB}$ (เมื่อ A เป็นจุดเริ่มต้น และ B เป็นจุดสิ้นสุด) $\vec{a}, \vec{b}$

อธิบายว่า เนื่องจากเวกเตอร์ถูกนิยามด้วยขนาดและทิศทาง จุดเริ่มต้นของเวกเตอร์สามารถกำหนดได้อย่างอิสระ

เนื้อหาส่วนนี้เป็นการทบทวนความรู้เดิมของนักเรียน ครูอาจใช้การถาม ตอบ หรือให้นักเรียนร่วมกันนำเสนอและยกตัวอย่าง

2) การเท่ากันของเวกเตอร์

บทนิยาม $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ ขนานกัน ก็ต่อเมื่อ เวกเตอร์ทั้งสองมีทิศทางเดียวกันหรือทิศทางตรงข้ามกัน

บทนิยาม $\vec{a}$ เท่ากับ $\vec{b}$ ก็ต่อเมื่อ เวกเตอร์ทั้งสองมีขนาดเท่ากันและมีทิศทางเดียวกัน

และเขียนแทนด้วย $\vec{a} = \vec{b}$

3) ขนาดของเวกเตอร์

ขนาดของเวกเตอร์ $\vec{a}$ เขียนแทนด้วย $|\vec{a}|$

เวกเตอร์หนึ่งหน่วย (unit vector): เวกเตอร์ที่มีขนาดเป็นหนึ่ง

เวกเตอร์ศูนย์ (zero vector) : เวกเตอร์ที่มีขนาดเป็นศูนย์ เขียนแทนด้วย $\vec{0}$

4) นิเสธของเวกเตอร์

บทนิยาม

นิเสธของ $\vec{a}$ คือเวกเตอร์ที่มีขนาดเท่ากับขนาดของ $\vec{a}$

แต่มีทิศทางตรงข้ามกับทิศทางของ $\vec{a}$ นิเสธของ $\vec{a}$ เขียนแทนด้วย $-\vec{a}$

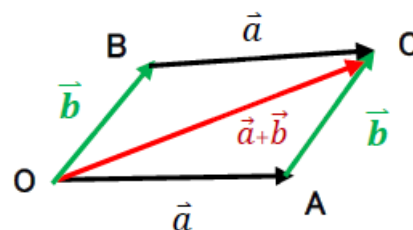

5) การบวกเวกเตอร์ การลบเวกเตอร์ และผลคูณสเกลาร์ของเวกเตอร์

- การบวกเวกเตอร์

บทนิยาม

ให้ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เป็นเวกเตอร์ใด ๆ เขียนเวกเตอร์ $\vec{b}$ โดยให้จุดเริ่มต้นของ $\vec{b}$ อยู่ที่จุดสิ้นสุดของ $\vec{a}$ ผลบวกของ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ คือเวกเตอร์ที่มีจุดเริ่มต้นอยู่ที่จุดเริ่มต้นของ $\vec{a}$ และจุดสิ้นสุดอยู่ที่จุดสิ้นสุดของ $\vec{b}$ ผลบวกของ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เขียนแทนด้วย $\vec{a} + \vec{b}$

กำหนดให้ $\vec{OA} = \vec{a}$ และ $\vec{OB} = \vec{b}$

ดังที่แสดงในภาพ $\vec{a} + \vec{b}$ จะสามารถเขียนแสดงได้หลายเส้นทาง เพื่อให้ง่ายต่อการวาดแผนภาพ เราจะ กำหนดว่าเป็นเวกเตอร์ที่เชื่อมระหว่างจุดสิ้นสุดของ $\vec{a}$ กับจุดเริ่มต้นของ $\vec{b}$ และเชื่อมระหว่างจุดเริ่มต้นของ $\vec{a}$ กับจุดสิ้นสุดของ $\vec{b}$

ดังนั้น $\vec{OA} + \vec{OB} = \vec{OC}$

ในทำนองเดียวกัน สามารถเห็นได้ว่า $\vec{OB} + \vec{BC} = \vec{OC}$ และ $\vec{OA} + \vec{OB} = \vec{OC}$

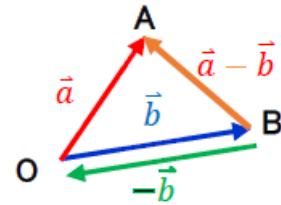
- การลบเวกเตอร์

บทนิยาม

ให้ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เป็นเวกเตอร์ใด ๆ เวกเตอร์ $\vec{a}$ ลบด้วย $\vec{b}$ เขียนแทนด้วย

$\vec{a} - \vec{b}$ คือผลบวกของ $\vec{a}$ และ นิเสธของ $\vec{b}$ นั่นคือ $\vec{a} - \vec{b} = \vec{a} + (-\vec{b})$

เมื่อ $\overrightarrow{OA} = \vec{a}$, $\overrightarrow{OB} = \vec{b}$ ดังที่แสดงในภาพ

สามารถเขียนแสดงได้ว่า $\vec{a} - \vec{b} = \vec{a} + (-\vec{b})$ เนื่องจากการบวกของเวกเตอร์ $\vec{a}$ กับนิเสธของ $\vec{b}$ คือ $-\vec{b}$ จะได้ว่า $\overrightarrow{OA} - \overrightarrow{OB} = \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{BO} = \overrightarrow{BO} + \overrightarrow{OA} = \overrightarrow{BA}$ ในทำนองเดียวกันจะได้ว่า $\overrightarrow{OB} - \overrightarrow{OA} = \overrightarrow{AB}$

- ผลคูณสเกลาร์ของเวกเตอร์

บทนิยาม

ให้ k เป็นสเกลาร์ และ $\vec{a}$ เป็นเวกเตอร์ ผลคูณของ $\vec{a}$ กับสเกลาร์ k เป็นเวกเตอร์ เขียนแทนด้วย $k\vec{a}$

โดยที่ 1. ถ้า $k = 0$ แล้ว $k\vec{a} = \vec{0}$

2. ถ้า $k > 0$ แล้ว $k\vec{a}$ จะมีขนาด $|k||\vec{a}|$ หน่วย และมีทิศทางเดียวกับ $\vec{a}$

3. ถ้า $k < 0$ แล้ว $k\vec{a}$ จะมีขนาด $|k||\vec{a}|$ หน่วย และมีทิศทางตรงกันข้ามกับ $\vec{a}$

- คำศัพท์ต่างๆเกี่ยวกับเวกเตอร์

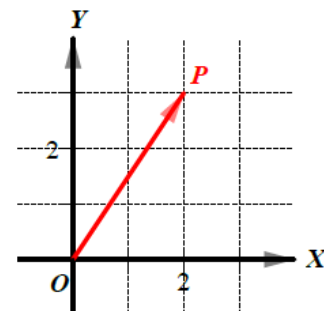
เวกเตอร์ คือปริมาณที่มีทั้งขนาดและทิศทาง เวกเตอร์สามารถเขียนแสดงได้ดังนี้

$$V = (V_1, V_2, V_3, \dots, V_n)$$

ค่า V_n เรียกว่า ส่วนประกอบ ของเวกเตอร์

เวกเตอร์ในปริภูมิ 2 มิติ $\overrightarrow{OP}$ ที่แสดงในภาพด้านขวา

สามารถเขียนได้เป็น $\overrightarrow{OP} = (2,3)$ หรือ $\overrightarrow{OP} = \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \end{bmatrix}$

เวกเตอร์ยังสามารถเขียนในรูปของเมทริกซ์ n แถว 1 หลัก ได้ดังนี้

$$V = \begin{bmatrix} V_1 \\ V_2 \\ V_3 \\ \dots \\ V_n \end{bmatrix} \text{ เวกเตอร์ที่เขียนแสดงเช่นนี้เรียกว่า เวกเตอร์หลัก}$$

- การบวกเวกเตอร์โดยใช้เครื่องคำนวณ

ครูอธิบาย สูตรสำหรับการบวกเวกเตอร์

$$\text{เมื่อ } \vec{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \\ a_3 \end{bmatrix} \text{ และ } \vec{b} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \\ b_3 \end{bmatrix} \text{ จะได้ว่า } \vec{a} + \vec{b} = \begin{bmatrix} a_1 + b_1 \\ a_2 + b_2 \\ a_3 + b_3 \end{bmatrix} \text{ และ } \vec{a} - \vec{b} = \begin{bmatrix} a_1 - b_1 \\ a_2 - b_2 \\ a_3 - b_3 \end{bmatrix}$$

แบบฝึกหัด 1

1) ให้ $\vec{OA} = \vec{a} = \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix}$ และ $\vec{OB} = \vec{b} = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ 0 \end{bmatrix}$ จงคำนวณหา $\vec{OA} + \vec{OB}$ และ $\vec{OB} + \vec{OA}$

(คำตอบ) ให้ใช้สูตรสำหรับบวกเวกเตอร์ในการคำนวณ

$$\vec{OA} + \vec{OB} = \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3+2 \\ 2+4 \\ 0+0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5 \\ 6 \\ 0 \end{bmatrix}$$

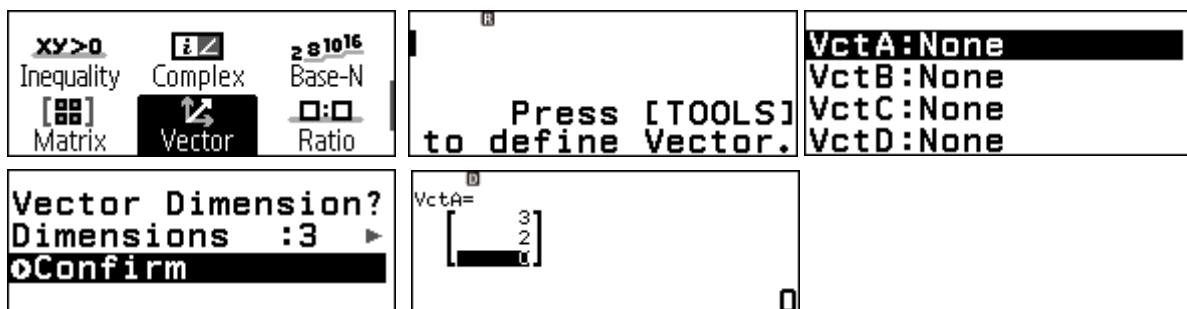
$$\vec{OB} + \vec{OA} = \begin{bmatrix} 2 \\ 4 \\ 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 3 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2+3 \\ 4+2 \\ 0+0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5 \\ 6 \\ 0 \end{bmatrix}$$

จากนั้นให้บวกเวกเตอร์โดยใช้เครื่องคำนวณ

กด เลือกเมนู เวกเตอร์ (Vector)

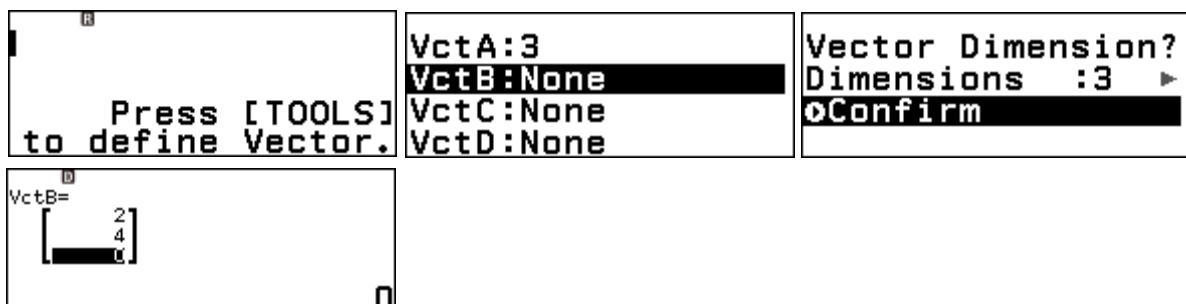
กำหนดเวกเตอร์ (vector) A เป็นเวกเตอร์ 3 มิติ โดยกำหนดค่าส่วนประกอบ (Components) เป็น 3,2,0

○○ ○K ○K ✓ ○K ○K ③ EXE ② EXE ① EXE EXE

และ B เป็นเวกเตอร์ 3 มิติ โดยกำหนดค่าส่วนประกอบ (Components) เป็น 2,4,0

○○ ✓ ○K ○K ✓ ○K ○K ② EXE ④ EXE ① EXE EXE

คำนวณหา $\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB}$ (VctA + VctB)

⏮ OK ✓ OK + ⏮ OK ✓ ✓ OK OK

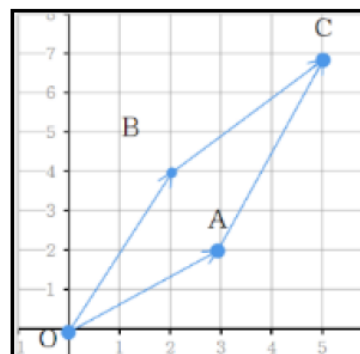
Vector Func Analysis Probability Numeric Calc	Vector Calc VctA VctB VctC	VctA+
Vector Calc VctA VctB VctC	VctA+VctB	VctAns= $\begin{bmatrix} 5 \\ 6 \\ 0 \end{bmatrix}$ 5

คำนวณหา $\overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OA}$ (VctB + VctA)

⏮ OK ✓ ✓ OK + ⏮ OK ✓ OK OK

Vector Func Analysis Probability Numeric Calc	Vector Calc VctA VctB VctC	VctB+
Vector Calc VctA VctB VctC	VctB+VctA	VctAns= $\begin{bmatrix} 5 \\ 6 \\ 0 \end{bmatrix}$ 5

$\overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} = \overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OA} = \overrightarrow{OC}$ ดังแสดงในภาพ

- การเรียนรู้แบบสืบเสาะ เพื่อหาสมบัติการเปลี่ยนกลุ่ม

ครูให้นักเรียนแสดงว่า $(\vec{a} + \vec{b}) + \vec{c} = \vec{a} + (\vec{b} + \vec{c})$ โดยใช้แบบฝึกหัด

แบบฝึกหัด

1) ให้ $\vec{OA} = \vec{a} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix}$, $\vec{OB} = \vec{b} = \begin{bmatrix} 4 \\ 5 \\ 0 \end{bmatrix}$ และ $\vec{OC} = \vec{c} = \begin{bmatrix} -7 \\ 8 \\ 0 \end{bmatrix}$

จงคำนวณหา $(\vec{OA} + \vec{OB}) + \vec{OC}$ และ $\vec{OA} + (\vec{OB} + \vec{OC})$

วาดภาพบนกระดาษกราฟเพื่ออธิบายการคำนวณ

ในการอธิบายโจทย์ข้อนี้ ให้แสดงคำตอบก่อน

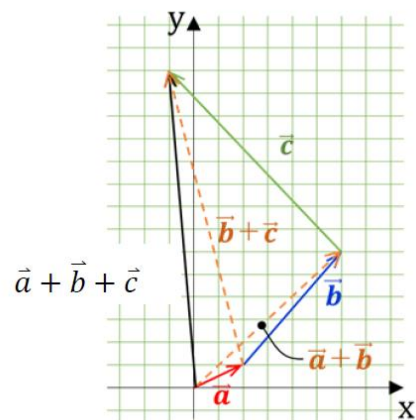
$$(\vec{OA} + \vec{OB}) + \vec{OC} = \begin{bmatrix} 1+4 \\ 2+5 \\ 0+0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} -7 \\ 8 \\ 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5+(-7) \\ 7+8 \\ 0+0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -2 \\ 15 \\ 0 \end{bmatrix}$$

$$\vec{OA} + (\vec{OB} + \vec{OC}) = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 4+(-7) \\ 5+8 \\ 0+0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1+(-3) \\ 2+13 \\ 0+0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} -2 \\ 15 \\ 0 \end{bmatrix}$$

จากภาพที่แสดงด้านขวามือ จะได้ว่า

$\vec{a} + \vec{b} + \vec{c}$ ให้ทิศทางที่ลากหลายในระหว่างการคำนวณ

แต่ผลลัพธ์สุดท้ายจะเป็นเวกเตอร์เดิมเสมอ

ดังนั้น สามารถนิยามได้ว่า $(\vec{a} + \vec{b}) + \vec{c} = \vec{a} + (\vec{b} + \vec{c})$

ครูอธิบายนิยามนี้ให้นักเรียน

- ผลคูณเชิงสเกลาร์

บทนิยาม

ให้ $\vec{a} = \begin{bmatrix} a_1 \\ a_2 \end{bmatrix}$ และ $\vec{b} = \begin{bmatrix} b_1 \\ b_2 \end{bmatrix}$ เป็นเวกเตอร์สองเวกเตอร์

ผลคูณเชิงสเกลาร์ (scalar product) ของ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เขียนแทนด้วย $\vec{a} \cdot \vec{b}$ กำหนดดังนี้ $\vec{a} \cdot \vec{b} = a_1 b_1 + a_2 b_2$
จากนั้น ให้นักเรียนคำนวณโดยใช้นิยามนี้

ตัวอย่าง 1 เมื่อ $\vec{OA} = \vec{a} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \end{bmatrix}$ และ $\vec{OB} = \vec{b} = \begin{bmatrix} 1 \\ 3 \end{bmatrix}$

จะได้ว่า $\vec{OA} \cdot \vec{OB} = (1 \times 1) + (2 \times 3) = 7$

ตัวอย่าง 2 เมื่อ $\vec{OA} = \vec{a} = \begin{bmatrix} 2 \\ 0 \end{bmatrix}$ และ $\vec{OB} = \vec{b} = \begin{bmatrix} -4 \\ 2 \end{bmatrix}$

จะได้ว่า $\vec{OA} \cdot \vec{OB} = (2 \times (-4)) + (0 \times 2) = -8$

ตัวอย่าง 3 เมื่อ $\vec{OA} = \vec{a} = \begin{bmatrix} 1 \\ 2 \\ 3 \end{bmatrix}$ และ $\vec{OB} = \vec{b} = \begin{bmatrix} 4 \\ 5 \\ 6 \end{bmatrix}$

จะได้ว่า $\vec{OA} \cdot \vec{OB} = (1 \times 4) + (2 \times 5) + (3 \times 6) = 32$

แบบฝึกหัด 2

ให้ $\vec{OA} = \vec{a} = \begin{bmatrix} 4 \\ 3 \\ 0 \end{bmatrix}$ และ $\vec{OB} = \vec{b} = \begin{bmatrix} 0 \\ 5 \\ 0 \end{bmatrix}$ จงตอบคำถามต่อไปนี้

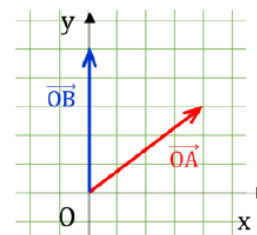
(1) ค่าของ $\vec{OA} \cdot \vec{OB}$ เป็นเท่าใด

(คำตอบ) $\vec{OA} \cdot \vec{OB} = (4 \times 0) + (3 \times 5) + (0 \times 0) = 15$

(2) วาด $\vec{OA}$ และ $\vec{OB}$ บนกระดาษกราฟ

ตรวจสอบให้แน่ใจว่าจุดเริ่มต้นของแต่ละเวกเตอร์อยู่ที่จุดเดียวกัน

เนื่องจากส่วนประกอบของ $\vec{z}$ เป็น 0 ไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาด้วย

(3) ค่าของ $\vec{OA} \cdot \vec{OB}$ คืออะไร

พิจารณาจากภาพในข้อ (2) เนื่องจากผลการคำนวณค่าของ $\vec{OA} \cdot \vec{OB}$ คือ 3×5 จะพบว่ารายละเอียดในภาพ ① และ ② ด้านล่าง มีความเกี่ยวข้องกับผลการคำนวณค่าของ $\vec{OA} \cdot \vec{OB}$

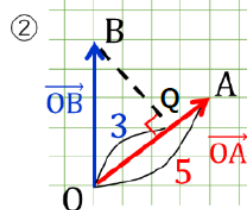
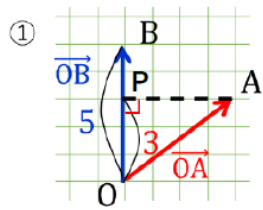
ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายในแต่ละภาพเพื่อหาค่าที่ผลลัพธ์มีความเกี่ยวข้องกับค่าของ $\vec{OA} \cdot \vec{OB}$

[แนะนำ: ภาพที่ ① ลากเส้นตรงจากจุด A ให้ตั้งฉากกับ $\vec{OB}$ ที่จุด P และหาค่าของ

$|\vec{OA}| \cdot |\vec{OB}| \cos \angle AOP$ ในภาพที่ ② ทำในทำนองเดียวกันกับภาพที่ ①

สำหรับข้อ (3) ให้นักเรียน
พิจารณาคำถามและนำเสนอ
คำตอบ

- ตรวจสอบคำตอบโดยใช้เครื่องคำนวณ

กด เลือกเมนู เวกเตอร์ (Vector)

กำหนดเวกเตอร์ (vector) A เป็นเวกเตอร์ 3 มิติ

4 3 0

$xy > 0$ Inequality Matrix Vector 2×10^{16} Base-N Ratio	Press [TOOLS] to define Vector.	VctA:None VctB:None VctC:None VctD:None
Vector Dimension? Dimensions :3 Confirm	VctA= $\begin{bmatrix} 4 \\ 3 \\ 0 \end{bmatrix}$	

และ B เป็นเวกเตอร์ 3 มิติ

0 5 0

Press [TOOLS] to define Vector.	VctA:3 VctB:None VctC:None VctD:None	Vector Dimension? Dimensions :3 Confirm
VctB= $\begin{bmatrix} 0 \\ 5 \\ 0 \end{bmatrix}$		

คำนวณหา $\vec{OA} \cdot \vec{OB}$

Vector Func Analysis Probability Numeric Calc	Vector Calc VctA VctB VctC	VctA
Vector Calc VctA VctB VctC	Dot Product Cross Product Angle Unit Vector	Vector Calc VctA VctB VctC
VctA • VctB		

ภาคผนวก

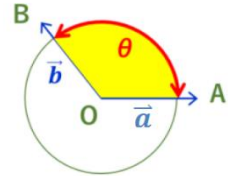
- นิยามของผลคูณเชิงสเกลาร์

เนื้อหาต่อไปนี้จะเป็นการอธิบายที่มาของสูตรผลคูณเชิงสเกลาร์ ที่เกี่ยวข้องกับมุมระหว่างเวกเตอร์

บทนิยาม

มุมระหว่างเวกเตอร์ หมายถึงมุมที่ไม่ใช่มุมกลับ ซึ่งมีแขนของมุมเป็นรังสีที่ขนาน และมีทิศทางเดียวกับเวกเตอร์ทั้งสอง

จากรูป กำหนดจุดเริ่มต้นของเวกเตอร์สองเวกเตอร์ คือ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ มีจุดเริ่มต้นเดียวกันที่จุดกำเนิด O

จะได้ว่า $\overrightarrow{OA} = \vec{a}$ และ $\overrightarrow{OB} = \vec{b}$ และ $\angle AOB = \theta$ ซึ่ง θ หมายถึง ขนาดของมุมระหว่างเวกเตอร์ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ ($0^\circ \leq \theta \leq 180^\circ$)

- ผลคูณเชิงสเกลาร์

บทนิยาม

ให้ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เป็นเวกเตอร์ใดๆ ที่ไม่ใช่เวกเตอร์ศูนย์ ในระบบพิกัดฉากสองมิติหรือ สามมิติ และ θ เป็นขนาดของมุมระหว่าง $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ ซึ่ง $0^\circ \leq \theta \leq 180^\circ$ จะได้ว่า $\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}||\vec{b}| \cos \theta$

ครูให้อธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนที่สนใจหรือมีคำถาม เกี่ยวกับวิธีนิยาม

กำหนดให้เวกเตอร์ $\vec{a} = (a_1, a_2)$ และ $\vec{b} = (b_1, b_2)$ มีขนาดมุมระหว่าง $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ เป็น θ ผลคูณเชิงสเกลาร์ $\vec{a} \cdot \vec{b}$ ของเวกเตอร์ $\vec{a}$ และ $\vec{b}$ ตามบทนิยามคือ $\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}||\vec{b}| \cos \theta$

เราจะพิสูจน์ว่า $\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}||\vec{b}| \cos \theta = a_1b_1 + a_2b_2$

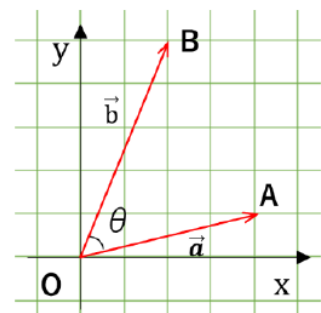
1. ใช้ทฤษฎีบทของพีทาโกรัส คำนวณหา:

$$|\vec{a}| = \sqrt{a_1^2 + a_2^2} \text{ และ } |\vec{b}| = \sqrt{b_1^2 + b_2^2}$$

2. ต่อมา ใช้สูตรของโคไซน์ในการหาค่าของ $\cos \theta$

$$\text{จาก } \overrightarrow{AB} = \overrightarrow{OB} - \overrightarrow{OA}$$

$$\text{ดังนั้น } |\overrightarrow{AB}| = \sqrt{(b_1 - a_1)^2 + (b_2 - a_2)^2}$$

จากนั้น ใช้สูตรของโคไซน์ในการหา

$$\begin{aligned}
 \cos \theta &= \frac{(\sqrt{a_1^2 + a_2^2})^2 + \left(\sqrt{b_1^2 + b_2^2}\right)^2 - (\sqrt{(b_1 - a_1)^2 + (b_2 - a_2)^2})^2}{2\sqrt{a_1^2 + a_2^2}\sqrt{b_1^2 + b_2^2}} \\
 &= \frac{a_1^2 + a_2^2 + b_1^2 + b_2^2 - (b_1^2 - 2b_1a_1 + a_1^2 + b_2^2 - 2b_2a_2 + a_2^2)}{2\sqrt{a_1^2 + a_2^2}\sqrt{b_1^2 + b_2^2}} \\
 &= \frac{2b_1a_1 + 2b_2a_2}{2\sqrt{a_1^2 + a_2^2}\sqrt{b_1^2 + b_2^2}} \\
 &= \frac{b_1a_1 + b_2a_2}{\sqrt{a_1^2 + a_2^2}\sqrt{b_1^2 + b_2^2}}
 \end{aligned}$$

3. จะได้ว่า $\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}||\vec{b}|\cos \theta$

$$\begin{aligned}
 &= \sqrt{a_1^2 + a_2^2} \sqrt{b_1^2 + b_2^2} \frac{b_1a_1 + b_2a_2}{\sqrt{a_1^2 + a_2^2} \sqrt{b_1^2 + b_2^2}} \\
 &= \mathbf{a_1b_1 + a_2b_2}
 \end{aligned}$$